

Ronde 8

Marlies de Groot (a) & Philo Offermans (b)
(a) Koning Willem I College, 's-Hertogenbosch
(b) Fontys, Tilburg
Contact: *m.degroot@kw1c.nl*
p.offermans@fontys.nl

Werkvormen die werken! Drie werkvormen om te inspireren

1. Inleiding

“Wat werkt in de klas?” “Doe ik het wel goed?” Het zijn vragen waar docenten in de praktijk graag een antwoord op willen krijgen. Om docenten te helpen bij het vinden van deze antwoorden, hebben wij, Marlies de Groot en Philo Offermans, een module opgesteld voor ‘de Academie voor mbo-taaldocenten’ om docenten bewust te maken van didactische strategieën die aantoonbaar effect hebben op de leerprestaties van hun leerlingen.

In deze workshop illustreren we een van deze didactische strategieën, toegepast voor het vak Nederlands en voor spelling en leesvaardigheid in het bijzonder. Concreet laten we de deelnemers aan onze workshop drie werkvormen ervaren die we in onze module aan bod laten komen.

2. Didactische aanpak

De didactische aanpak van de docent is een van de belangrijkste factoren voor studieresultaten van leerlingen. In de module die wij hebben opgesteld, gaan we uit van de negen didactische strategieën van Marzano (2008). Deze onderwijskundige analyseerde conclusies uit onderzoek die gaan over manieren om tot een verbetering van de leerresultaten van leerlingen te komen. De eerste, meest effectieve strategie die hij noemt, is ‘het identificeren van overeenkomsten en verschillen’. Alvorens we deze strategie toelichten, is het goed om te weten dat een didactische aanpak ondersteund moet worden door een goede basis van pedagogisch handelen en klassenmanagement van de docent.

3. Overeenkomsten en verschillende identificeren

In *Wat werkt in de klas. Didactische aanpak* (2008) geeft Marzano aan dat de strategie van het identificeren van overeenkomsten en verschillen de basis vormt voor het menselijk denken. Er zijn vier manieren om dat identificeren tot stand te brengen. Dat kan door:

1. vergelijkingen te maken;
2. te classificeren;
3. metaforen te creëren;
4. analogieën.

In de voorbeelden die in onze workshop aan bod komen, illustreren we het classificeren. Classificeren is een proces waarbij concepten of objecten die op elkaar lijken, op basis van hun kenmerken, in categorieën worden ingedeeld.

4. Hoe weet ik of ik het goed doe?

Als je de strategie van het identificeren van overeenkomsten en verschillen toepast, moet rekening worden gehouden met ten minste drie uitgangspunten:

Zorg voor duidelijke richtlijnen en sterk gestructureerde opdrachten. Dat verhoogt het begrip en het vermogen van leerlingen om kennis toe te passen.

Laat leerlingen zelfstandig overeenkomsten en verschillen identificeren.

Laat leerlingen de overeenkomsten en verschillen presenteren in een grafische of symbolische vorm. Denk daarbij bijvoorbeeld aan een Venn-diagram, een vergelijkingsmatrix, een bolletjesdiagram of een analogieschema.

5. Meerwaarde: ervaren van werkvormen op eigen niveau

Om een werkvorm succesvol in te zetten bij leerlingen, is het goed om vooraf zelf te ervaren hoe een bepaalde werkvorm bij jezelf werkt. Onze ervaring is dat de werkvormen die wij bij deze strategie laten uitvoeren, een glimlach bij alle deelnemers op het gezicht toveren.

6. De drie werkvormen

De werkvormen die in onze workshop aan bod komen, lichten we hier kort toe.

6.1 Werkvorm 1: categoriseren (spelling)

6.1.1 Voorbereiding

De docent bereidt zich voor op deze werkvorm door onderstaande instructie uit te voeren.

Selecteer 20 woorden die een struikelblok vormen voor de leerlingen als het gaat om het toepassen van de spellingsregels. Maak kaartjes en zet op elk kaartje één geselecteerd woord. De woorden kunnen zowel goed als fout zijn geschreven. Nummer de kaartjes. Maak zoveel sets van kaartjes als er groepjes van 3 tot 4 personen zijn.
Tip: geef de kaartjes per groep een andere kleur.

Om de antwoorden te structureren, kan een werkblad worden gemaakt:

Nummer kaartje	Noteer de correcte spelling van het woord	Noteer één soortgelijk woord
1		
2		
3		
enz.		

6.1.2 Uitvoering

Tijdens de les werken de leerlingen in groepjes van 3 tot 4 personen. Geef daarbij de volgende instructie.

Om de beurt neemt iemand een kaartje van de stapel. Een leerling leest het woord voor en de groepsleden noteren het woord. De voorlezer geeft aan of het woord correct of niet correct is gespeld. Noteer vervolgens de juiste spelling. De voorlezer legt aan de groepsleden uit waarom het woord op deze wijze moet worden gespeld. De groepsleden noemen om de beurt een woord dat volgens dezelfde regel wordt gespeld. Daarna is een andere leerling aan de beurt. Hij of zij pakt een kaartje van de stapel en begint de opdracht opnieuw. Net zolang tot de kaartjes allemaal zijn behandeld.

6.2 Werkvorm 2: spelling in beeld

6.2.1 Voorbereiding

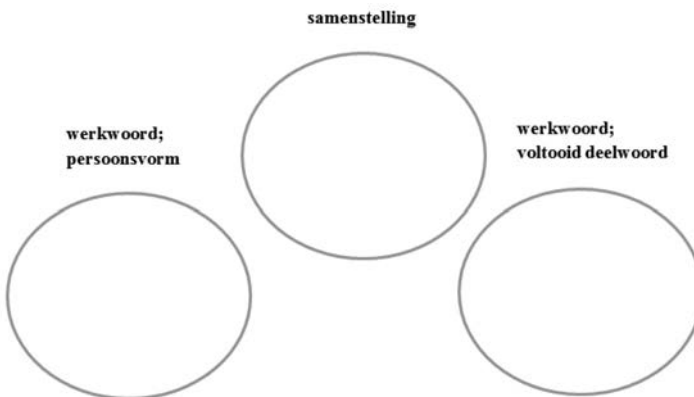
Overall in de maatschappij staan taaluitingen in de vorm van bordes, reclames, posters, aanwijzingen, bedrijfsbusjes, commentaren... Niet altijd is de spelling ervan correct. Maak foto's van foutieve taaluitingen. Voorbeelden zijn ook te vinden op de website www.taalvoutjes.nl. Kijk goed welke voorbeelden bruikbaar zijn voor de doelgroep en de lesstof en verzamel er een stuk of 20. Maak voor elk groepje een stapeltje foto's. Plastificeer de foto's bij voorkeur, zodat ze langer inzetbaar zijn. Leerlingen kunnen vanzelfsprekend worden betrokken bij het verzamelen van de foto's.

6.2.2 Uitvoering

Tijdens de les werken de leerlingen in groepjes van 3 tot 4 personen.

Om de beurt neemt iemand een foto van de stapel. Een leerling vertelt wat er op de foto is te zien. Het is de bedoeling dat de leerlingen de fout herkennen en benoemen om welke spellingscategorie het gaat. Noteer op een werkblad de spellingregel en de correcte schrijfwijze. Bespreek gezamenlijk bij welke spellingsregel de meeste fouten zijn gemaakt.

Om de antwoorden te structureren, kan een werkblad worden gemaakt zoals in dit al ingevulde voorbeeld met cirkels.

6.3 Werkvorm 3: sorteren bij lezen

Om te zorgen voor werkelijk diep tekstbegrip bij leesvaardigheid zouden docenten Nederlands sorteertaken als uitgangspunt voor het analyseren van teksten moeten

nemen (in plaats van de traditionele tekst met vragen). Leerlingen zijn tijdens het uitvoeren van een sorteertaak (samen) actief bezig met het juiste verband tussen begrippen te leggen.

6.3.1 Voorbereiding

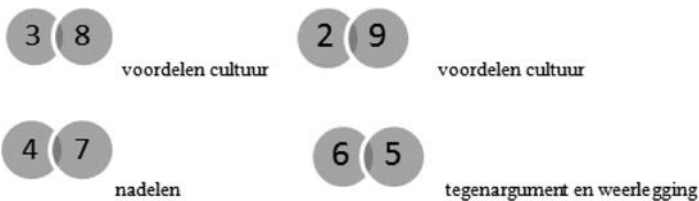
Selecteer een passende tekst voor jouw doelgroep. Bekijk de structuur en de verbanden in de tekst. Aan de hand daarvan selecteer je woorden of zinnen. Deze selectie gebruik je voor het maken van de sorteertaak.

6.3.2 Uitvoering

Een sorteertaak bestaat uit een rijtje begrippen of zinnen die uit een tekst zijn geselecteerd. Een mogelijke instructie bij een sorteertaak is:

Bekijk de 10 geselecteerde zinnen uit de tekst. Sorteert de zinnen in minimaal vier logische groepjes. Licht bij elk groepje toe waarom je dat begrip daarin hebt geplaatst. Houd er rekening mee dat de indeling in groepjes gebaseerd moet worden op de tekst. De relatie tussen zinnen moet impliciet of expliciet aanwezig zijn in de tekst. Let op: er zijn verschillende antwoorden mogelijk. Vergelijk jouw indeling met die van een klasgenoot. Bespreek met elkaar welke indeling jullie het beste vinden en waarom jullie dat vinden.

Een antwoord zou er als volgt kunnen uitzien:

7. Ervaringen

Deelnemers aan eerdere workshops en modules vinden het samen actief bezig zijn zeer positief. Ze geven aan dat ze, door op deze manier te werken, niet eens in de gaten hebben dat ze aan het leren zijn.

8. Aandachtspunten

Bij deze werkvormen moeten drie kanttekeningen geplaatst worden:

Het is van groot belang dat de leerling uiteindelijk de juiste spelling van het woord ook ziet op het bord, zodat het juiste woordbeeld ingeprent wordt.

Naast losse spellingsoefeningen moeten er vanzelfsprekend geïntegreerde schrijfoopdrachten worden aangeboden. Veelgemaakte fouten in deze schrijfoopdrachten kunnen dan weer gebruikt worden bij Werkvorm I.

Maak de werkvormen passend voor het niveau van de doelgroep. De mate van complexiteit kan variëren van een zeer sterk geregisseerde opdracht met vooraf gegeven categorieën tot een opdracht waarin deze categorieën zelf benoemd moeten worden.

9. Werkvormen met een glimlach

Bij de drie werkvormen wordt gebruikgemaakt van de effectieve didactische strategie ‘het identificeren van overeenkomsten en verschillen’. In deze werkvormen wordt onderling informatie uitgewisseld, worden leerlingen betrokken bij het proces in de vorm van eigen inbreng, worden praktijkgerichte voorbeelden gebruikt en wordt een gemoedelijk leerklimaat gecreëerd met ruimte voor een glimlach van docent en leerling.

De module ‘Werkvormen: wat werkt?’ wordt aangeboden door de Academie van mbo-taaldocenten. Voor meer informatie, zie: www.taaldocent-academie.nl.

Referenties

Marzano, R., D. Pickering & J. Pollock (2008). *Wat werkt in de klas. Didactische aanpak*. Middelburg: Bazalt.